

Śrī Caitanyan opetukset pyhästä rakkaudesta

— Caitanya-caritāmṛta, Madhya-lilā, kappale 19 —

Alkuperäiset bengalinkieliset säkeet, käänös ja pohdinnat

[Mādhavānanda, 23.07.2007]

~o)O(o~

Tämä ote Śrī Caitanyan Caitanya-caritāmṛta -nimisestä elämäkerrasta käsittelee hänen kauniita opetuksiaan pyhän rakkauden kehittymisestä ja *bhakti-rasasta*, antaumuksen monenlaisista ihmeellisistä mauista erilaisissa jumalsuhteissa.

Esittämämme versio sisältää teoksen toisen kirjan 19. kappaleen tekstit 114-115 ja 136-237 lukuunottamatta bengalinkielisen tekstin lomassa lainattuja sanskrit-säkeitä, jotka kokolailla katetaan niitä seuraavissa keskusteluissa.

~o)O(o~

loka-bhīḍa-bhaye prabhu daśāśvamedhe yāñā |
rūpa-gosāñire śikṣā karā'na śakti sañcāriyā ||
kṛṣṇa-tattva-bhakti-tattva-rasa-tattva-prānta |
saba śikhāila prabhu bhāgavata-siddhānta ||

Väkijoukkoja välttään herra tuli Daśāśvamedha-nimiseen paikkaan ja opetti Rūpa Gosvāmīa tämän henkisellä voimalla täyttään. Herra opetti tiedon huipentuman Kṛṣṇasta, bhaktista ja rasasta — Bhāgavatan johtopäätökset.

Sanan *bhakti* paras käännös lienee antaumus; verbijuuresta *bhaj* juonnettu sana viittaa myös palvontaan, palvelukseen ja viehtymykseen. Sana *rasa* viittaa jonkin asian olennaisen maun ja sen ydinsisällön kokemiseen erityisesti henkilöiden välisessä suhteessa. Śrī Caitanya opetti Rūpa Gosvāmille antaumuksen ja pyhän rakkauden periaatteista muinaisen Bhāgavata-teoksen opeista ammentaen, tämän henkisellä voimallaan täyttäen.

prabhu kahe, śuna, rūpa, bhakti-rasera lakṣaṇa |
sūtra-rūpe kahi, vistāra nā yāya varṇana ||
pārāpāra-sūnya gabhīra bhakti-rasa-sindhu |
tomāya cākhāite tāra kahi eka bindu ||

Herra sanoi, ”Kuule, Rūpa, antaumuksen makujen luonteesta. Yhteenvedon tavoin kuvailen, täydessä mitassaan en voi niitä kuvata. Antaumuksen makujen valtameren leveys ja pituus ovat vailla rajaa; antaakseni sinulle siitä maun kuvailen sen yhtä pisaraa.”

Kṛṣṇa on rajaton ihmeellisten kokemusten ja makujen nektarivaltameri; lukemattomat ovat hänen palvojansa, äärettömät hänen alati uudet leikkinsä. Lyhyessä katsauksessa siitä varmastikin vain pisaraa kosketetaan; mutta yksikin pisara tätä jumalaista esanssia riittää hukuttamaan miljoonia maailmankaikkeuksia.

eita brahmāṇḍa bhari’ ananta jīva-gaṇa |
caurāśī-lakṣa yonite karaye bhramaṇa ||
keśāgra-śateka-bhāga punaḥ śatāmśa kari |
tāra sama sūkṣma jīvera svarūpa vicāri ||
tāra madhye sthāvara, jaṅgama — dui bheda |
jaṅgame tiryak-jala-sthalacara-vibheda ||

”Tätä maailmankaikkeutta täyttävät lukemattomat elävät olennot, jotka vaeltavat kautta 8.400.000 elämänmuodon. Kun hiuksenpään sadasosa sataan osaan jaetaan, tämänkaltaisen pienenä pidetään jīva-sielun olemusta. Elävät olennot ovat kahdenlaisia, liikkuvia ja liikkumattomia; liikkuvat jaetaan ilmassa, vedessä ja maalla asuviin.”

Pienenpieni *jīva*-sielu on se ikuinen henkinen tietoisuuden kipinä, osanen korkeinta, joka aikaansaa elämän materian maailmassa. Samaistaen itsensä eri elämänmuotoihin lukemattomien toiveidensa viemänä tämä ikuinen sielu

etsii onneaan *samsārassa*, aluttomassa ja iäti toistuvassa syntymän ja kuoleman kiertokulussa lukemattomien eri elämänmuotojen joukossa.

tāra madhye manuṣya-jāti ati alpatara |
tāra madhye mleccha, pulinda, bauddha, śabara ||
veda-niṣṭha-madhye ardheka veda mukhe māne |
veda-niṣiddha pāpa kare, dharma nāhi gaṇe ||

”Näiden joukossa ihmissyntymän saaneita on varsin vähän; näiden joukossa ovat kulttuurittomat, alkuasukkaat, buddhalaiset ja vuoristojen kansat. Veedojen seuraajien joukossa puolet heistä vain nimellisesti Veedoja seuraavat, tekevät Veedoissa kiellettyjä vääryksiä, eivät välitä dharmasta.”

Lukemattomien elämänmuotojen joukossa harvoja ovat ihmiset, ja ihmisten joukossa harvoja ovat Veedoja seuraavat kansat. Kulttuurittomat, alkuasukkaat, buddhalaiset ja vuoristojen kansat olivat Śrī Caitanyan aikaan yleisiä esimerkkejä Veedojen *dharman* ulkopuolella elävistä sivilisaatioista. Eivät liioin Veedojen parissa eläneet aina kunnostautuneet pyhää *dharman* polkua kulkemalla, yhteiskunnan henkinen tilanne oli jo Śrī Caitanyan aikaan kokolailla rappeutunut.

dharmācāri-madhye bahuta karma-niṣṭha |
koṭi-karma-niṣṭha-madhye eka jñāni śreṣṭha ||
koṭi-jñāni-madhye haya eka-jana mukta |
koṭi-mukta-madhye durlabha eka kṛṣṇa-bhakta ||
kṛṣṇa-bhakta — niṣkāma, ataeva śānta |
bhukti-mukti-siddhi-kāmī — sakali aśānta ||

”Dharman seuraajien joukossa monet ovat karmalle omistautuneet, miljoonista karmalle omistautuneista yksi on ylevä viisas. Miljoonien viisaiden joukossa yksi on vapautuksen saavuttanut, ja miljoonien vapautuneiden joukossa tuskin yhtä Kṛṣṇalle omistautunutta on. Kṛṣṇalle omistautunut on vailla toiveita ja siksi rauhallinen; nautintoja, vapautusta ja mystisiä voimia kaipaavat ovat kaikki rauhattomia.”

Dharman polkuja on monia, kaikkien tarkoituksena viimekädessä ohjata ihmisiä kohti elämän lopullista päämäärää. *Karman* eli tulevan elämän nautintoja tavoittelevan hurskaan toiminnan tie on näistä yleisin; harva heidän joukossaan on henkistä tietoa tavoitteleva viisas. Miljoonista monismin tiellä kulkevista ja henkistä viisautta tavoittelevista tuskin yksikään on Kṛṣṇalle, jumaluuden korkeimmalle ilmentymälle, omistautunut; mutta ainoastaan

korkeimmalle pyyteettä omistautunut on kaikki itsekkäät toiveensa hyläten saavuttanut täydellisen, pysyvän rauhan.

*brahmāṇḍa bhramite kona bhāgyavān jīva |
guru-kṛṣṇa-prasāde pāya bhakti-latā-bīja ||
mālī hañā kare sei bīja āropaṇa |
śravaṇa-kīrtana-jale karaye secana ||
upajiyā bāḍe latā brahmāṇḍa bhedi' yāya |
virajā, brahma-loka bhedi' para-vyoma pāya ||
tabe yāya tad-upari goloka-vṛndāvana |
kṛṣṇa-caraṇa-kalpa-vṛkṣe kare ārohaṇa ||
tāhān vistārita hañā phale prema-phala |
ihān mālī sece nitya śravaṇādi jala ||*

”Maailmankaikkeudessa vaeltaessaan joku onnekas sielu saa gurun ja Kṛṣṇan hyvästä tahdosta omakseen antaumuksen köynnöksen siemenen. Puutarhuriksi ryhtyen hän kylvää siemenen kastellen sitä kuulemisen ja laulun vedellä. Viljeltäessä köynnös kasvaa maailmankaikkeuden kuoret läpäisten, saavuttaa maailmain rajan joen ja hahmottoman henkisen olemassaolon ylittäen henkisen taivaan. Matkaten siellä korkeimpaan Goloka Vṛndāvanaan, köynnös kiipeää Kṛṣṇan jalkojen toivepuuhun. Siellä edelleen kasvaen se tuottaa pyhän rakkauden hedelmän; täällä ollessaan puutarhuri alati kastelee köynnöstä kuulemisen ynnä muun vedellä.”

Ensisysäyksen antaumuksen tielle antavat tietämättään tehdyt hyvät teot, nämä puolestaan vetävät puoleensa lisää mahdollisuuksia antaumuksen toimiin ja luovat tilanteen, jossa hyväonninen elävä olento tapaa pyhän henkisen tien kulkijan, viisaan opettajan joka antaa hyvästä tahdostaan yhteistyössä Kṛṣṇan itsensä kanssa tälle antaumuksen köynnöksen siemenen.

Antaumuksen köynnöstä kastellaan kuulemisen (*śravaṇa*), laulun (*kīrtana*) ja muistamisen (*smaraṇa*) kaltaisilla antaumuksen toimilla, jotka tuovat tietoisuuden yhteyteen Kṛṣṇan ja hänen ikuisen, rakkauden täyttämän henkisen olemassaolonsa kanssa. Antaumuksen toimia toteutettaessa antaumuksen köynnös ja *rasan* ihmeellinen toivepuu tapaavat ikuisen rakkauden pyhässä symbioosissa. Sisällään, sydämensä maailmassa, antaumuksen puutarhuri elää jo Kṛṣṇan maailmassa, jatkaen ulkoisesti antaumuksen täyttämää elämäänsä kokemustemme maailmassa.

*yadi vaiṣṇava-aparādha uṭhe hātī mātā |
upāḍe vā chiṇḍe, tāra śukhi' yāya pātā ||
tāte mālī yatna kari' kare āvaraṇa |*

aparādha-hastīra yaiche nā haya udgama ||
kintu yadi latāra saṅge uṭhe ‘upaśākhā’ |
bhukti-mukti-vāñchā, yata asaṅkhya tāra lekhā ||
niṣiddhācāra, kuṭīnāṭī, jīva-himsana |
lābha, pūjā, pratiṣṭhādi yata upaśākhā-gaṇa ||
seka-jala pāñā upaśākhā bāḍī’ yāya |
stabdha hañā mūla-śākhā bāḍite nā pāya ||
prathamei upaśākhāra karaye chedana |
tabe mūla-śākhā bāḍī’ yāya vṛndāvana ||

”Mikäli herää pyhain loukkauksen hullu elefanti, se kiskoo juurineen tai katkoo köynnöksen, jonka lehdet kuivuvat. Siksi puutarhuri huolella tätä suojelee, jottei loukkauksen elefanti heräisi. Mutta jos köynnöksen muassa kasvaa sivuhaaroja, lukemattomina kuvailtuja toiveita nautintoon, vapautukseen ja niin edelleen — sivuhaaroja kuten kielletyt toimet, kaksinaamaisuus, julmuus eläviä olentoja kohtaan, toiveet rikkauteen, itsensä palvontaan ja tärkeään asemaan — vettä pirskotettaessa sen juovat nämä sivuhaarat, kasvaen ja tukahduttaen köynnöksen itsensä kasvun. Aivan alusta alkaen tulee nämä sivuhaarat kitkeä, silloin voi kasvi itse kasvaa kohti Vṛndāvanaa.”

Ei ole pyhän rakkauden tie vaaroja vailla, näistä vaarallisimmin hulluun elefanttiin verrattu jumalrakkautta sydämessään kantavien loukkaaminen. Rakkaus ei ole itse kehitetty ilmiö, se on vastaanottavaan sydämeen laskeutuva lahja; jotka pyhää rakkautta sydämessään vaalivia loukkaavat, heidän luotaan rakkaus haihtuu kuin tuhka tuuleen — Śrī Caitanyan vertauksessa köynnös vaurioituu joko peruuttamattomasti tai mittavasti riippuen loukkauksen vakavuudesta. Ei ainoastaan pyhän tien kulkijoita, jokaista elävää olentoa on antaumuksen tietä etsivän muistettava alati kunnioittaa tiellä edistystä etsiessään.

Köynnöksen kasvaessa monet sivuhaarat, loisten kaltaiset tuholaiset, ilmenevät imemään köynnökselle annettua energiaa. *Sādhakan*, tiellä edistystä tavoittelevan, on syytä jatkuvasti tarkkailla ja vartioida sydäntään. Henkiselle kehitykselle haitallisia tekijöitä maailmallisten toiveiden ohella on lukuisia. Kiellettyjä tekoja (*niṣiddhācāra*) ovat varastaminen jne. Huonon luonteen ilmentymää (*kuṭīnāṭī*) ovat kaksinaamaisuus, tekopyhyys, petollisuus jne. Julmuus (*jīva-himsana*) pitää sisällään kaiken eläinten julmasta ruoaksi tappamisesta toiselle aiheettoman murheen aiheuttamiseen. Tiellä edistyttäessä harhateille vievät voiton tavoittelu (*lābha*), toive olla palvonnan ja ihailun kohteena (*pūjā*), vallan ja aseman tavoittelu (*pratiṣṭha*) jne. Nämä kaikki on kitkettävä pois aivan alusta alkaen, heti havaittaessa — niiden annettaessa kasvaa tilanne ainoastaan pahenee entisestään.

*prema-phala pāki' paḍe, māli āsvādaya |
latā avalambi' māli kalpa-vṛkṣa pāya ||
tāhān sei kalpa-vṛkṣera karaye sevana |
sukhe prema-phala-rasa kare āsvādana |
eita parama-phala parama-puruṣārtha ||
yānra āge tṛṇa-tulya cāri puruṣārtha ||*

”Pyhän rakkauden hedelmän kypsyessä ja pudotessa puutarhuri nauttii sen mausta, köynnöstä pitkin kiiveten ja toivepuun saavuttaen. Siellä hän palvelee tätä toivepuuta, onnessaan pyhän rakkauden hedelmästä nauttien. Juuri tämä on paras hedelmistä, ihmiselämän päämääristä korkein jonka rinnalla neljä elämän päämäärää vaikuttavat ruohonkorsien kaltaisilta.”

Neljä klassista *puruṣārthaa* eli elämän arvoa tai pyrkimystä ovat *dharma*, tässä yhteydessä kolmen seuraavan pyrkimyksen saavuttamiseen tähtäävä uskonnon harjoitus, *artha* eli rikkaus ja hyvinvointi, *kāma* eli maailmallisten toiveiden täyttymys ja lopulta *mokṣa* eli vapautus materian kahleista. Nämä tietäjien ylistämät elämän pyrkimykset kutistuvat ruohonkorsien veroisiksi *preman*, pyhän rakkauden hedelmän rinnalla; siinä missä *mokṣa* on pyrkimyksistä ylevin, on se ainoastaan ensiaskel henkiseen todellisuuteen siinä missä *prema* on kaiken henkisen olemassaolon kulminoituma ja sitä ohjaava periaate.

*śuddha-bhakti haite haya premā utpanna |
ataeva śuddha-bhaktira kaḥiye lakṣaṇa ||
anya-vāñchā, anya-pūjā chāḍi' jñāna, karma |
ānukūlye sarvendriye kṛṣṇānuśīlana ||
ei śuddha-bhakti — ihā haite premā haya |
pañcarātre, bhāgavate ei lakṣaṇa kaya ||
bhukti-mukti ādi-vāñchā yadi mane haya |
sādhana karile prema utpanna nā haya ||*

”Puhtaasta antaumuksesta pyhä rakkaus herää; siksi kuvailen puhtaan antaumuksen tuntomerkkejä. Muut toiveet, muiden palvonnan ja kuivan tiedon, nautinnon tavoittelun hyläten, suotuisasti kaikilla aisteillaan Kṛṣṇaa palvellen — tätä kutsutaan puhtaaksi antaumukseksi, tästä pyhä rakkaus seuraa; nämä tuntomerkit on Pañcarātrassa ja Bhāgavatassa kuvattu. Jos mielessä asuvat toiveet nautintoon, vapautukseen ja niin edelleen, sādhanan toimista pyhä rakkaus ei herää.”

Puhdas antaumus tahrattomassa sydämessä on lootusistuin, jolle pyhän rakkauden jumalatar istuu. Kaikki sydämen puhtautta tahraava, niin toiveet itsekkääseen nautintoon kuin monistiseen identiteetin tuhoonkin, tekevät antaumuksesta vajavaisen. Pyyteetöntä, täynnä hyviä tunteita olevaa ja kaiken kattavaa antaumusta kutsutaan puhtaaksi antaumukseksi (*śuddha-bhakti*) tai korkeimmaksi antaumukseksi (*uttama-bhakti*). Tämän luonnetta on kuvailtu Nārada-pañcarātran ja Śrīmad Bhāgavatan kaltaisissa kirjoituksissa. Mikäli sydäntä tahraavat erilaiset itsekkäät motiivit, henkinen harjoitus eli *sādhana* ei johda suoraan toivottuun päämääräänsä, sillä *sādhanan* tuloksen antaa lopulta ainoastaan Kṛṣṇa itse, ja ainoastaan pyyteettömällä, puhtaalla rakkaudella hänen suosionsa saavutetaan.

*sādhana-bhakti haite haya ratira udaya |
 rati gāḍha haile tāra prema nāma kaya ||
 prema vṛddhi-krame nāma — sneha, māna, praṇaya |
 rāga, anurāga, bhāva, mahābhāva haya ||
 yaiche bīja, ikṣu, rasa, guḍa, khaṇḍa-sāra |
 śarkarā, sitā, michari, uttama-michari āra ||*

”Bhaktin harjoituksesta herää syvä viehtymys (rati), ja syvän viehtymyksen tiivistyessä sitä kutsutaan pyhäksi rakkaudeksi (prema). Pyhän rakkauden kehittyvät tasot ovat sneha, māna, praṇaya, rāga, anurāga, bhāva ja mahābhāva, joita verrattakoon siemeneen, sokeriruokoon, mehuun, siirappiin, raakasokeriin, sokeriin, kandisokeriin, suuriin sokerikiteisiin ja sokerikiteistä parhaimpaan.”

Rakkauden evoluutio kuljettaa *sādhakan*, henkisen tien kulkijan, luottamuksesta ja alustavasta mielenkiinnosta syvään viehtymykseen ja erityiseen tunteeseen, joka kiteytyessään ilmenee *premana* tunnettuna täydellisen jumalrakkauden hedelmänä. Tämä täydellinen rakkaus puolestaan kiteytyy kasvaessaan eri intensiivisyyden tasoille (joille ei ole täsmällisiä suomenkielisiä vastineita) joita ovat *sneha* joka saa sydämen sulamaan rakkaudesta ja jossa rakkauden kohteesta ei koskaan saa tarpeekseen, rakkautta uudistava *māna* jossa rakastettu ilmentää jumalaista mustasukkaisuutta ja suuttumusta, *praṇaya* jossa rakkaus kohoaa syvän intiimiyden ja epäröimättömyyden tasolle, *rāga* joka saa suurimmankin murheen vaikuttamaan onnelta, *anurāga* joka saa kokemuksen rakastetusta vaikuttamaan ikuisesti uudelta, *bhāva* jossa tunne täyttyy hullaantuneella täyteydellä ja aiheuttaa vertaansa vailla olevaa hämmästyä, sekä sen korkein taso *mahābhāva*, kaikista tunteista suurin.

ei saba kṛṣṇa-bhakti-rasera sthāyi-bhāva |

sthāyi-bhāve mile yadi vibhāva, anubhāva ||
sāttvika-vyabhicāri-bhāvera milane |
kṛṣṇa-bhakti-rasa haya amṛta āsvādane ||
yaiche dadhi, sitā, ghr̥ta, marīca, karpūra |
milane, rasālā haya amṛta madhura ||

”Nämä kaikki ovat Kṛṣṇan antaumuksen maun perustavaa tunnetta. Jos näihin sekoittuvat innoittava tunne, tunteen ilmaisu, hurmion ilmentymät ja tunteiden aallot, niiden sekoituessa Kṛṣṇan antaumuksen mausta nautitaan nektarinkaltaisena — kuten jogurttia, kandisokeria, puhdistettua voita, mustapippuria ja kamferia sekoitettaessa saadaan aikaan suloisenmaukas, nektarinkaltainen juoma.”

Pyhää rakkautta kutsutaan *premaksi*, sen maukasta kokemusta *bhakti-rasaksi* eli antaumuksen ytimen mauksi. Tämä *bhakti-rasa* koostuu viidestä tekijästä. Ensimmäinen näistä on *sthayī-bhāva*, kokemuksen perustana toimiva vakaa tunne, kuten ystävän tai rakastajattaren tunne. Toinen eli *vibhāva* pitää sisällään kaiken tunnetta herättävän, kuten ajatukset Kṛṣṇan kauneudesta tai tämän lumoava huilunsoitto. Kolmas eli *anubhāva* ovat lukemattomat rakkautta seuraavat tunteiden ilmentymät kuten huokaukset, nauru ja tanssi. Neljäs eli *sāttvika-bhāva* syntyy rakkauden voiman täyttäessä koko olemuksen ja tuodessa eloilman (*prāṇa*) yhteyteen eri elementtien kanssa, synnyttäen fyysisiä hurmion merkkejä kuten kyyneleitä ja äänen takeltelua. Viides eli *vyabhicāri-bhāva* kattaa lukemattomat tunteiden aallot, kuten nöyryys, ylpeys, humaltuneisuus, riemu ja toiveikkuus, jotka vellovat vakaan tunteen valtameressä sitä raviten. Yhdistyessään nämä viisi muodostavat *rasan*, ihmeellisen jumalan rakkauden sulomaun.

bhakta-bhede rati-bheda pañca parakāra |
śānta-rati, dāsya-rati, sakhya-rati āra ||
vātsalya-rati, madhura-rati — ei pañca vibheda |
rati-bhede kṛṣṇa-bhakti-rase pañca bheda ||
śānta, dāsya, sakhya, vātsalya, madhura-rasa nāma |
kṛṣṇa-bhakti-rasa-madhye e pañca pradhāna ||
hāsya, adbhuta, vīra, karuṇa, raudra, bībhatsa, bhaya |
pañca-vidha-bhakte gaṇa sapta-rasa haya ||
pañca-rasa sthāyī vyāpī rahe bhakta-mane |
sapta gaṇa āgantuka pāiye kārāṇe ||

”Palvojien erojen mukaisesti viehtymyksen erot ovat viidenlaiset — tyyni viehtymys, palvelijan viehtymys, ystävän viehtymys, vanhemman viehtymys ja rakastavan viehtymys — ja tämän viiden

viehtymyksen jaon mukaisesti Kṛṣṇan antaumuksen maku (rasa) on viidenlaista. Tyyneys (śānta), palvelijuus (dāsyā), ystävyys (sakhya), vanhemmuus (vātsalya) ja lemmeekkyys (mādhurya) nimiltään, nämä viisi Kṛṣṇan palveluksen rasaa ovat pääasiallisia. Nauru (hāsyā), hämmästys (adbhuta), urhollisuus (vīra), myötätunto (karuṇa), raivo (raudra), inho (bībhatsa) ja pelko (bhaya) ovat viidenlaisten palvojen seitsemän alisteista antaumuksen makua. Viisi rasaa ilmenevät vakiintuneina palvojen sydämissä, seitsemän alisteista rasaa ilmenevät satunnaisesti jonkin syyn johdosta.”

Viisi pääasiallista *rasaa* ovat ikuisia jumalsuhteita, joista yhden omaksuen täydellistynyt sielu saavuttaa ikuisen, henkisen kehon Viṣṇun tai Kṛṣṇan seurassa henkisen taivaan tälle suhteelle soveltuvalla osa-alueella. Aiemmin mainittu *sādhana* eli henkisen harjoituksen toimet määritellään niinä tekoina, joiden kautta jokin näistä erityisistä jumalrakkauden tunteista herää sydämessä.

Seitsemän toissijaista *rasaa* heräävät tiettyyn jumalsuhteeseen vakiintuneen palvojan sydämessä jonkin erityisen syyn johdosta ja ovat luonteeltaan tilapäisiä. Ero niiden ja edellä mainitun *vyabhicāri-bhāvan* eli rakkauden meren aaltojen välillä on kokemuksen kokonaisvaltaisuudessa; seitsemän alisteista *rasaa* ovat itsenäisiä, kattavia kokemuksia joilla kullakin on niin omat *vyabhicāri-bhāvansa* kuin muut *rasan* elementitkin.

śānta-bhakta — nava-yogendra, sanakādi āra |
dāsyā-bhāva-bhakta — sarvatra sevaka apāra ||
sakhya-bhakta — śrīdāmādi, pure bhīmārjuna |
vātsalya-bhakta — mātā pitā, yata guru-jana ||
madhura-rase bhakta-mukhya — vraje gopī-gaṇa |
mahiṣī-gaṇa, lakṣmī-gaṇa, asaṅkhya gaṇana ||

”Tyynet palvojat ovat yhdeksän Yogendraa, Sanaka ja muut, palveluksessa palvojat ovat kaikki vertaansa vailla olevat palvelijat. Ystäviä ovat Śrīdāma ja muut, kaupungissa Bhīma ja Arjuna. Vanhempina palvojat ovat isä, äiti ja muut vanhemmat. Lemmekkäässä rasassa tärkeimpiä palvoja ovat lukemattomat Vrajan paimenettaret, kuningattaret ja onnenjumalattaret.”

Yhdeksän Yogendraa, joogan mestaria, ovat kuuluisat tietäjät Kavi, Havir, Antarīkṣa, Prabuddha, Pippalāyana, Āvirhotra, Drumila, Camasa ja Karabhājana, joita kuvataan Bhāgavatan yhdennessätoista laulussa. Sanaka, Sanātana, Sanat ja Sananda ovat maailmankaikkeuden neljä alkuperäistä, ikinuorta tietäjää. Śrīdāma ja muut ovat Vṛndāvanan paimentolaiskylän poikia,

Bhīma ja Arjuna taas Kṛṣṇan ystäviä tämän elämän myöhemmissä vaiheissa Hastināpuran ja Dvārakān kaupungeissa. Kṛṣṇan isä ja äiti ovat Nanda ja Yaśoda. Lemmekkään *rasan* valtaamia ovat Vrajan paimenettaret eli *gopīt*, Dvārakān kaupungin kuningattaret, ja Vaikuṅṭha-planeetoilla Viṣṇun seuralaisina lukemattomat Lakṣmīt, onnenjumalattaret.

punaḥ kṛṣṇa-rati haya duita prakāra |
aiśvarya-jñāna-miśrā, kevalā-bheda āra ||
gokule kevalā rati — aiśvarya-jñāna-hīna |
purī-dvaye, vaikuṅṭhādye — aiśvarya-pravīṇa ||
aiśvarya-jñāna-prādhānye saṅkucita prīti |
dekhīyā nā māne aiśvarya — kevalāra rīti ||

”Viehtymys Kṛṣṇaan on taas kahdenlaista, se jaetaan jumaluuden tietoon sekoittuneeseen ja puhtaaseen. Gokulassa vallitsee puhdas viehtymys vailla tietoa jumaluudesta; kahdessa kaupungissa, Vaikuṅṭhassa ja muualla jumaluus vallitsee. Jumaluuden tiedon vallitessa rakkaus on rajoittunutta; puhtaassa viehtymyksessä jumaluuden nähdessään palvoja siitä vähät välittää.”

Kṛṣṇa alkuperäisessä hahmossaan asustaa Gokulana tunnetussa maailmassa, kauniin luonnon keskellä ystäviensä, vanhempiensa, rakastetujensa, kylän väen keskellä yhtenä heistä. Gokulan rakkaus on puhdasta ja läheistä, vailla tietoa Kṛṣṇan jumaluudesta. Niin Kṛṣṇan myöhemmin elämässään asuttamissa Mathurān ja Dvārakān kaupungeissa kuin Viṣṇun Vaikuṅṭha-maailmoissakin tietoisuus tämän jumaluudesta vallitsee, eliminoiden mahdollisuuden Gokulan asukkaiden kaltaiseen puhtaaseen rakkauteen. Jopa Kṛṣṇan jumaluuden ilmentymät nähdessään Gokulan asukkaiden rakkaus pysyy muuttumattomana — he ajattelevat rakkaansa tuntevan monet metkut, olevan kenties jopa jumalten siunaama ollen ylpeitä ystävästään tai lapsestaan, mutta läheistä ja syvää rakkautta ei ajatus tämän jumaluudesta miksikään muuta.

śānta-dāsyā-rase aiśvarya kāhān uddīpana |
vātsalya-sakhyā-madhure ta’ kare saṅkocana ||
vasudeva-devakīra kṛṣṇa caraṇa vandila |
aiśvarya-jñāne duḥhāra mane bhaya haila ||
kṛṣṇera viśva-rūpa dekhi’ arjunera haila bhaya |
sakhyā-bhāve dhārṣṭya kṣamāpaya kariyā vinaya ||
kṛṣṇa yadi rukmiṇīre kailā parihāsa |
kṛṣṇa chāḍibena — jāni’ rukmiṇīra haila trāsa ||
kevalā’ra śuddha-prema aiśvarya nā jāne |
aiśvarya dekhileo nija-sambandha se māne ||

”Tyyneyden ja palveluksen rasoissa jumaluus on antaumuksen virikkeenä, vanhemmuus, ystävyys ja lempeyys sulkevat sen pois. Kṛṣṇa rukoili Vasudevan ja Devakīn jalkojen juuressa, mutta jumaluudesta tietoisina nämä olivat sisällään pelokkaita. Kṛṣṇan maailmankaikkeuden hahmon nähdessään Arjuna joutui pelon valtaan, pahoitteli nöyränä ystävyytensä ilmaisun julkeutta. Vaikka Kṛṣṇa vain vitsaili Rukmiṇin kanssa, ajatellen Kṛṣṇan tämän hylkäävän hän järkyttyi. Sekoittumattomassa, puhtaassa pyhässä rakkaudessa (prema) jumaluudesta ei tiedetä, ja jumaluuden nähdessäänkin palvoja toimii oman suhteensa mukaan.”

Kṛṣṇa ilmestyi Mathurān kaupungissa Kāmsa-tyrannin vankisellisessä vanhempiansa Vasudevan ja Devakīn luona ensin jumalaisessa, nelikäteisessä Viṣṇu-hahmossaan, sitten omaksuen pienen Kṛṣṇa-vauvan hahmon. Tieto tämän jumaluudesta heikensi heidän rakkauttaan. Kṛṣṇan näyttäessä Kurukṣetran taistelukentällä Bhagavad-gītaa puhuttaessa ystävälleen Arjunalle hahmonsä valtavana maailmankaikkeutena tämä pelon valtaamana pyysi anteeksi ajatelleensa olevan tämän kanssa tasavertainen ystävä. Näin myös Rukmiṇī, eräs Kṛṣṇan kuningattarista Dvārakāssa, järkyttyi syvästi Kṛṣṇan vain laskiessa tämän kanssa leikkiä. Tätä kutsutaan jumaltietouden heikentämäksi rakkaudeksi, ja tähän tietoon sekoittumatonta rakkautta, joka löydetään ainoastaan Gokulan asukkaiden keskuudesta, kutsutaan puhtaaksi.

śānta-rase — svarūpa-buddhye kṛṣṇaika-niṣṭhatā |
“śamo man-niṣṭhatā buddheḥ” iti śrī-mukha-gāthā ||
kṛṣṇa vinā tṛṣṇā-tyāga — tāra kārya māni |
ataeva śānta kṛṣṇa-bhakta eka jāni ||
svarga, mokṣa kṛṣṇa-bhakta naraka kari’ māne |
kṛṣṇa-niṣṭhā, tṛṣṇā-tyāga — śāntera dui guṇe ||
ei dui guṇa vyāpe saba bhakta-jane |
ākāśera śabda-guṇa yena bhūta-gaṇe ||
śāntera svabhāva — kṛṣṇe mamatā-gandha-hīna |
param-brahma-paramātmā-jñāna pravīṇa ||

”Tyyneyden rasassa, tietoisuudessa hengen luonteesta vallitsee yksinomainen vakiintuneisuus Kṛṣṇaan, ‘tyyneydenä minuun vakiintunein mielin’, kuten hän omin sanoin asian ilmaisi. Kṛṣṇasta erillisten tavoitteiden hylkäys, tämä on heidän toimensa; siksi yksinomaan Kṛṣṇalle omistautunutta pidetään tyyneydenä. Taivasta ja vapautusta Kṛṣṇalle omistautunut pitää helvetin kaltaisina; vakiintuneisuus Kṛṣṇaan ja toiveista

luopuminen ovat tyyneyden kaksi ominaisuutta. Nämä kaksi ominaisuutta ilmenevät kaikissa palvojissa, kuten äänen ominaisuus taivaalla on läsnä muissakin elementeissä. Tyyneyden luonteessa ei ole Kṛṣṇaa kohti omaavuuden tunteen tuoksuakaan, tieto korkeimmasta hengestä ja korkeimmasta sielusta vallitsee.”

Tyyneyden antaumuksen kokemuksessa, jota muunmuassa edellämainitut tietäjät edustavat, on luovuttu kaikista itsekkäistä toiveista ja niiden tavoittelusta; mieli on vakiintunut yksinomaan Kṛṣṇan meditaatioon. Tässä niin taivas kuin monistinen vapautuskin ovat helvetin veroisia — vailla Kṛṣṇaa tyyneyden *rasaan* vakiintunut kokee maailmansa olevan merkityksestä riisuttu. Tätä suhdetta luonnehditaan neutraaliksi. Ajatus syvän persoonallisesta vuorovaihdosta Kṛṣṇan kanssa on kaukainen, tässä Kṛṣṇa omaksuu etäisen meditaation kohteen aseman korkeimman hengen (*para-brahma*) ja korkeimman sielun (*paramātma*) hahmoissa. Antaumuksen kokemukset, *rasat*, esitetään kokemuksen täyteen järjestyksessä; kukin seuraava *rasa* omaa edellisen ominaisuudet niihin uutta lisäten, aivan kuten taivaan ohella äänen ominaisuus on läsnä myös vedessä, tulella ja niin edelleen.

*kevala svarūpa-jñāna haya śānta-rase |
pūrṇaiśvarya-prabhu-jñāna adhika haya dāsye ||
īśvara-jñāna, sambhrama-gaurava pracura |
sevā kari’ kṛṣṇe sukha dena nirantara ||
śāntera guṇa dāsye āche, adhika — sevana |
ataeva dāsya-rasera ei dui guṇa ||*

”Yksinomaan tietoisuus hengen luonteesta on läsnä tyyneyden rasassa; tieto täyden jumaluuden omaavasta mestarista on suurempi palvelussuhteessa. Tässä tieto jumaluudesta, kunnioitus ja ihannointi ovat runsaita — hän palvelee alati Kṛṣṇaa tälle iloa tuoden. Tyyneyden ominaisuus on palvelijuudessa, siihen lisäksi palvelus; täten palveluksen rasassa on nämä kaksi ominaisuutta.”

Tyyneyden jumalsuhdetta kehittyneempi on palvelijuuden jumalsuhde, jossa passiivinen jumalan tiedostaminen on kehittynyt aktiivisen, vuorovaikutusta täynnä olevan suhteen tasolle, mahdollistaen kehittyneemmän ja kokonaisvaltaisemman jumalrakkauden ilmentymisen. Palveluksen jumalsuhteeseen vakiintunut näkee herransa täyden mahdin omaavana mestarina (*pūrṇaiśvarya-prabhu*), täydellisenä palveluksen kohteena.

śāntera guṇa, dāsya sevana — sakhye dui haya |

*dāsyera sambhrama-gaurava-sevā, sakhye viśvāsa-maya ||
kāndhe caḍe, kāndhe caḍāya, kare krīḍā-raṇa |
kṛṣṇe seve, kṛṣṇe karāya āpana-sevana ||
viśrambha-pradhāna sakhya — gaurava-sambhrama-hīna |
ataeva sakhya-rasera tina guṇa — cihna ||
mamatā adhika, kṛṣṇe ātma-sama jñāna |
ataeva sakhya-rasera vaśa bhagavān ||*

”Tyyneyden ominaisuudet ja palvelijuuden palvelus, nämä kaksi ovat läsnä ystävydessä; palvelijuuden suhteessa palvelus on kunnioituksen ja ihannoinnin täyttämää, ystävydessä läheisyyden täyteistä. Toisinaan palvoja kiipeää Kṛṣṇan hartioille, toisinaan kantaa tätä hartioillaan, leikillään riitelee Kṛṣṇan kanssa, palvelee Kṛṣṇaa tai komentaa Kṛṣṇan itseään palvelemaan. Ystävyys jossa läheisyys vallitsee on vailla kunnioitusta ja ihannointia. Nämä kolme ominaisuutta ovat ystävyuden rasan tunnusmerkkeinä. Tässä on läsnä omaavuuden tunne ja ajatus Kṛṣṇasta itsensä veroisena, siksi jumala on ystävyden rasan vallassa.”

Ystävyden jumalsuhteen myötä siirrymme Golokaan, Kṛṣṇan oman idyllisen paimentolaiskylän maailmaan, jossa tämä viettää päivänsä ystäviensä kanssa niityillä ja metsissä vaellellen, lehmiä ja vasikoita paimentaen, lukemattomien leikkien ja seikkailujen parissa. Tästä suhteesta on pelon ja kunnioituksen täyttämä jumalkäsitys karsittu pois juuriaan myöten, siinä määrin että ystävähahmoinen Kṛṣṇan palvoja saattaa, Kṛṣṇan jumaluudesta autuaan tietämättömänä, ajatella itseään vähintäänkin Kṛṣṇan veroisena ja haastaa tämän juoksukilpaan tai painimittelöön — tämän olemuksessaan lukemattomia maailmankaikkeuksia kannattavan alkuperäisen henkilön päihittäen! Tästä jumalsuhteesta alkaa *rāga-bhaktin*, todellisen pyhän jumalrakkauden täyttämän luonnollisen antaumuksen, maailma.

*vātsalye śāntera guṇa, dāsyera sevana |
sei sei sevanera ihān nāma — pālana ||
sakhyera guṇa — asaṅkoca, agaurava sāra |
mamatādhikye tāḍana-bhartsana-vyavahāra ||
āpanāre pālaka jñāna, kṛṣṇe pālya-jñāna |
cāri guṇe vātsalya rasa — amṛta-samāna ||
se amṛtānande bhakta saha ḍubena āpane |
”kṛṣṇa — bhakta-vaśa” guṇa kahe aiśvarya-jñāni-gaṇe ||*

”Vanhempainsuhteessa on tyyneyden ominaisuudet ja palvelijuuden palvelus; tässä palvelua kutsutaan huolehtimiseksi.

Ystävyys ominaisuudet eli epäröimättömyys ja kunnioituksen puutteen ydin, lisääntynyt omaavuuden tunne sekä rankaisu ja nuhtelevuus ovat tähän kuuluvaa käytöstä. Vanhemmuuden rasaa luonnehtii ajatus itsestään huolehtijana ja Kṛṣṇasta huolehdittavana. Nämä neljä nektarin veroista ominaisuutta ovat siinä läsnä. Tähän nektarin autuuteen Kṛṣṇa itse hukkuu palvojansa kanssa; 'Kṛṣṇan luonne on olla palvojiensa vallassa', sanovat jumaluuden ymmärtäjät."

Puhdas rakkaus on luonteeltaan epäitsekkästä, kaikki siihen juurensa juontavat toimet pyrkivät rakkauden kohteen ilahduttamiseen vailla itsekkäitä toiveita; siksi kaikkia pyhän rakkauden ilmaisuja kutsutaan myös palvelukseksi. Vanhempainsuhteen vallitessa tämä palvelus ottaa huolehtimisen muodon — Kṛṣṇan palvelija ajattelee tämän olevan itsestään riippuvainen. Tämän rakkauden valtaamana ja siihen vastatakseen Kṛṣṇa tulee palvelijastaan riippuvaiseksi avuttoman pikkulapsen tavoin. Tämä on hänen luonteensa, olla palvojiansa rakkauden valtaama — hän on kaiken rakkauden työssija ja kaiken rakkauden antaja. Hän antaa sydämiimme puhtaan, pyhän rakkauden jotta voisimme sen avuin vakiinnuttaa hänen kanssaan ikuisen rakkauden siteen, kahlita hänen sydämensä rakkautemme köynnöksin.

*madhura-rase — kṛṣṇa-niṣṭhā, sevā atīśaya |
sakhya-asaṅkoca, lālana-mamatādhikya haya ||
kānta-bhāve nijāṅga diyā kareṇa sevana |
ataeva madhura-rasera haya pañca guṇa ||
ākāśādi guṇa yena para para bhūte |
eka-dui-tina-cāri krame pañca pṛthivīte ||
ei-mata madhure saba bhāva-samāhāra |
ataeva āsvādādhikye kare camatkāra ||*

"Lemmen rasassa on kiintymys Kṛṣṇaan, lisääntynyt palvelus, ystävyys epäröimättömyys ja lisääntynyt huolehdinta ja omaisuus. Rakastetun tunteessa palvelus tapahtuu oman kehonsa antaen; näin ollen suloisen lemmen rasassa on viisi ominaisuutta. Kuten taivaan ominaisuudet ovat kaikissa sitä seuravissa elementeissä, samoin järjestyksessä yksi toisensa jälkeen kaikki viisi ovat läsnä maassa. Tähän tapaan suloisessa lemmessä ovat läsnä kaikki tunteet yhdessä; tästä johtuen se on nautinnoltaan suurin, hämmästyksen aiheuttaja."

Kaikista jumalrakkauden ilmentymistä suurin ja läheisin on *madhura-rasa*, lemmen täyttämä rakkaus, jossa ilmenevät kaikkien aiempien jumalsuhteiden ominaisuuksien ohella rakastavaisten välinen intiimi kanssakäyminen. *Rasan*

ydinolemusta kuvaillaan hämmästyksenä (*camatkāra*), sielun valtaavana yllätyksen ja ihmeen tunteena, joka kuvastaa jumalsuhteen ikuista tuoreutta ja alati uusiutuvaa luonnetta. Lemmen *rasan* syvyys ja lukemattomat käänteet tekevät tästä jumalsuhteesta nautinnoltaan kaikkein suurimman, kokemukseltaan sekä palvojalle että Kṛṣṇalle itselleen kaikkein syvimmän ja merkityksellisimmän. Kuten maa-elementtiin ovat kokoontuneet kaikki muiden elementtien ominaisuudet, samoin *madhura-rasassa* on läsnä kaikkien muiden jumalsuhteiden ydinsisältö.

ei bhakti-rasera karilāṇa dig-daraśana |
ihāra vistāra mane kariha bhāvana ||
bhāvite bhāvite kṛṣṇa sphuraye antare |
kṛṣṇa-kṛpāya ajña pāya rasa-sindhu-pāre ||
eta bali' prabhu tānre kailā āliṅgana |
vārāṇasī calibāre prabhura haila mana ||

”Näistä antaumuksen mauista annoin yleiskatsauksen, pohdi näitä mielessäsi ja kuvaile niitä laajemmin. Pohtien ja pohtien Kṛṣṇa ilmenee sisimmässäsi, hänen hyvästä tahdostaan tietämätönkin ylittää rasan valtameren.” Näin sanoen herra syleili häntä ja ajatteli mielessään lähtevänsä kohti Vārāṇasīa.

Ylläolevaa lyhyemmin tätä syvää aihetta ei liene mahdollista kuvailla, niin on syvä, laaja ja hämmästyttävä antaumuksen *rasan* valtameri. Śrī Caitanya pyysi Rūpa Gosvāmīa pohtimaan asiaa perinjuurin ja sitä laajemmin kuvailemaan. Tämän hän tekikin kahdessa päätuoksessaan, Bhakti-rasāmṛta-sindhu –teoksessa jonka yli 2000 säkeessä kuvataan yksityiskohtaisesti *bhaktin* luonnetta ja kehitystä, *rasan* viittä eri tekijää ja niiden ilmentymiä sekä viidessä pääasiallisessa että seitsemässä toissijaisessa *rasassa*, sekä lähes yhtä laajassa Ujjvala-nīlamanī –teoksessa joka keskittyy yksityiskohtaiseen *rasan* tutkimiseen lemmeikkään antaumuksen (*madhura-rasa*) maailmassa.

Kṛṣṇaa ja antaumuksen ihmeellistä luonnetta sydämessään pohtien ja pohtien herkkä pyhän rakkauden tien kulkija voi sisimmässään maistaa tämän ikuisen rakkauden makuja, kokea sydämensä täyttyvän täydellistyneen jumalsuhteen nektarintäyteisten purojen virralla, kuulla sydämensä korvin Golokasta kantautuvan rakkauden melodian, nähdä sielunsa silmin Rādhān ja Kṛṣṇan, kohdata heidät kasvotusten sydämensä lootuksen temppelissä, aistia heidän kehoistaan virtaavan huumaavan tuoksun, tuntea heidän taianomaisen kosketuksensa omassa ikuisessa henkisessä muodossaan heidän palvelukseensa omistautuessaan...

- Tähän päättyvät Śrī Caitanyan opetukset pyhästä rakkaudesta. •